

Recenze na knihu „Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku“

eFocus

Není a asi ani nemůže být sporu o tom, že zákon je sice přímým zdrojem pravidel lidského chování, nicméně pouhá znalost zákona poznání těchto pravidel zpravidla nepřináší. Zákon je nějak psán, nějak formulován, nějak myšlen, ale následně je různě chápán, různě vykládán, různě posouván. Zákon sám tak mnohdy pouze ukazuje zamýšlený směr, ale už neumí ovlivnit jeho pochopení v rukách těch, komu je určen. Rozdíl mezi law in books a law in actions je zkrátka běžnou součástí našich životů.

Lidé přemýšlejí různě a vstupují do různých situací, zákon proto aplikují způsobem, který je pro ně vhodný, často bez přílišného ohledu na to, zda jimi chtěné bylo zákonodárcem zamýšleno. Rozhodné slovo v navazujících sporech hraje zpravidla soud, resp. lidé v talárech. I oni nějak zákon chápou, vykládají, posouvají, stejně jako ti před nimi a ti po nich. Přesto má soud sílu „konečného“ slova, sílu omezit či usměrnit život a praxi. Lidé přizpůsobují zákony svým potřebám, soudci se snaží při nutném předporozumění hledat smysl a úmysl zákonodávce a vykládají zákon prizmatem práva coby projevu sociální kontroly společnosti. Ne vždy se jim to daří, jistě, někdy justice znásilňuje právo více než praxe, ale tak už to chodí, soudce je také jen člověk s vlastními předsudky, omezeními a preferencemi.

Střet justice a zákona dostává nového rozměru při legislativních změnách, které chtějí přinést a přinášejí paradigmatické změny, svým způsobem strukturální revoluci, aniž by nutně braly ohled na dosavadní stav doktríny a judikatury. A právě to je realita, kterou dnes zažíváme, český občanský zákoník nešel cestou soupisu judikatury, jako třeba občanský zákon nizozemský, nenavazoval na rozvíjející se stav solidní doktríny, jako třeba v dobách přijetí ABGB, ale přišel jako diskontinuum. Je proto nutné a přínosné sledovat jak se nové těleso chová ve staré struktuře právního myšlení a judikatury, protože není neznámou skutečností, že právníci jsou velmi konzervativní a velmi neradi podléhají myšlenkovým posunům, ledaže je k tomu přivedou potřeby praxe. Tento konzervatismus může být pozitivní i negativní, samozřejmě, a proto je nutné, aby ho někdo testoval, analyzoval, či k tomu dal alespoň podnět.

A tím se dostáváme k recenzované knize. Sestavit judikaturu do tabulek umí kdekdo, automatizujeme to. To však autoři nečiní, resp. systém a struktura, které jim vznikly a které zabírají část obsahu knihy, jsou vedlejším efektem, didaktickou pomůckou. Podstata knihy je jinde – v analýze toho, zda jsou konkrétní judikáty použitelné ve světle nového občanského zákoníku. Autoři jdou však dále, nejenže předkládají závěr „použitelné“, „použitelné s výhradou“ a „nepoužitelné“, ale současně pro to kladou důvody. Zjevně museli judikaturu nejen najít, ale také přečíst a přemýšlet o ní. Činí tak navíc se znalostí toho, co bylo od přijetí občanského zákoníku publikováno, co bylo diskutováno a jaký by asi měl být smysl a účel konkrétní normy, resp. pravidla v ní obsaženého. Výběr judikatury není přirozeně úplný, sami autoři říkají, že stranou zájmu zůstalo právo korporální, procesní či právo duševního vlastnictví; ostatně korporální právo zpravovali jinde např. Dědič, J., Lasák, J., Kříž, J. a kol. Judikatura k rekodifikaci. Obchodní společnosti. Wolters Kluwer, 2015. Přesto je jimi předkládaný výběr úctyhodný a dává prostor nejen k možné další úvaze o využití konkrétních soudních závěrů, ale také právě k otestování toho, zda judikatura bude konzervativní či dokonce

závislá na cestě (path dependence), nebo zda bude otevřená a moderní. Autoři nepředkládají dogma, dávají všanc své vidění věci, podložené erudicí a argumenty, nicméně logicky je to stále jen návod.

Kniha má však také ryze pragmatický rozměr, umožní praktické i justiční veřejnosti vyhledat možný relevantní judikát a zvážit jeho použitelnost. I proto je kniha strukturována tak, že je možné hledat podle dílčích paragrafů občanského zákoníku, byť je škoda, že u nich není uveden i zákonný text, nebo mohou vyhledávat podle data vydání judikátů nebo podle klíčových slov. Celkový text proto nabízí studijní materiál, který může sloužit nejen praktikům, v rámci jejich klientské řešerše, soudcům pro jejich rozhodovací praxi, ale také studentům při psaní kvalifikačních prací, vyšším soudním úředníkům při řešení jejich případů, úředníkům v rámci jejich správní agendy apod.

Co autorům přát? Aby kniha neplnila regály „reklamních“ knihoven, aby ji využívalo co nejvíce odborné veřejnosti a snad také aby přiměla soudce více zvažovat, zda staré „pravdy“ nejsou spíše už jen starým harampádím než použitelnými myšlenkovými závěry.

Doc. JUDr. Bohumil Havel PhD.,
ÚSP AV ČR, Praha

Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku

Autor: Petr Bezouška, Milan Hulmák, Jindřich Psutka, Tomáš Doležal
Vydalo nakladatelství Wolters Kluwer, 2016, 748 s.

Publikaci lze objednat >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotální recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotální recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtke Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) – Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv – Zaměstnávání cizinců v České republice](#)